

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	07.10.2019
Received / Makale Geliş	03.07.2019	Published / Yayınlanma	09.10.2019

ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE TARAFSIZLIK KAVRAMINA İLİŞKİN NİTEL BİR İNCELEME^{1,2}

A QUALITATIVE STUDY ON THE CONCEPT OF IMPARTIALITY ACCORDING TO THE OPINIONS OF TEACHERS AND ADMINISTRATORS

Doç. Dr. Funda NAYİR

Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Denizli / TÜRKİYE,
ORCID: 0000- 0002-9313-4942

Dr. Öğretim Üyesi Pelin TAŞKIN

Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara /
TÜRKİYE, ORCID: 0000- 0001-8860-579X

Doç. Dr. Saadet KURU ÇETİN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Muğla /
TÜRKİYE, ORCID: 0000- 0003-4847-5796

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1338>

Reference: Nayir, F., Taşkın, P. & Kuru Çetin, S. (2019). Öğretmen ve Yönetici Görüşlerine Göre Tarafsızlık Kavramına İlişkin Nitel Bir İnceleme. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(43): 2916-2933.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı öğretmen ve yöneticilerin tarafsızlık kavramına ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Denizli il merkezin'de kamu okullarında görevli araştırmaya katılmaya gönüllü 16 okul yöneticisi (müdür, müdür yardımcısı) ve 15 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre katılımcıların tarafsızlık kavramını genelde eşitlik ve objektiflik açısından ele aldığı ancak etik ve yasal açıdan görüş belirtmedikleri görülmektedir. Başka bir deyişle katılımcılar tarafsızlık kavramını kanun önünde ve kamu hizmetlerinin sunumunda tarafsızlık olarak yorumlamaktadır. Bu nedenle konu ile ilgili olarak öğretmen ve yöneticilerin yasal ve etik açıdan bilgilendirilmesi yararlı olacaktır. Bununla birlikte katılımcılar için öğrencilerle ilişkilerde tarafsız olmak en fazla görüş belirtilen temadır.

Anahtar kelimeler: Tarafsızlık, Kamu Yönetiminde Tarafsızlık, Tarafsızlık Türleri, Öğretmen, Yönetici

ABSTRACT

The aim of this research is to demonstrate the opinions of teachers and administrators on the concept of impartiality. In this study, one of the qualitative research designs, phenomenological design was used. The study group of the research consisted of 16 school administrators (principals, deputy principals) and 15 teachers who volunteered to participate in the research and were working in public schools in Denizli city center. Research data was collected through the semi-structured interview form. In the analysis of data, a descriptive analysis and content analysis is used. According to the findings of the research, it is seen that the participants generally handle the concept of impartiality in terms of equality and objectivity, but they did not express an opinion from an ethical and legal standpoint. In other words, participants interpret the concept of impartiality as impartiality in law and in the provision of public services. Therefore, it would be useful to inform teachers and administrators about legal and ethical issues. However, the theme with the highest number of opinions is being neutral in the relations with students.

Key words: Impertaility, Impartiality in Public Management, Types of Impartiality, Teacher, Administrators

¹ Bu çalışma 2-4 Mayıs 2019 tarihleri arasında İzmir'de düzenlenen 14. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi'nde sunulan ve bir bölümü tam metin olarak yayınlanan bildirinin genişletilmiş halidir.

² Bu çalışma Pamukkale Üniversitesi BAP Birimi tarafından 2019KKP031 No'lu Proje ile desteklenmiştir.

1. GİRİŞ

Tarafsızlık; kamu yönetiminin en çok tartışılan ilkelerinden biridir. Ancak bu ilke genelde tarafsızlık olarak ele alınmamakta, onun yerine kayırmacılık, adalet, eşitlik kavramları ön plana çıkmaktadır. Oysa tarafsız olmak ya da tarafsızlık adalet, eşitlik gibi kavramların temelini oluşturmaktadır. Kamu yönetiminin bir alt kolu olan eğitim yönetiminde de genelde okul yöneticilerin tarafsız olmaları gerektiği vurgulanmakta ancak nasıl tarafsız olunacağı ya da tarafsız olmaktan ne kastedildiğine ilişkin bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalar genelde okul yöneticisinin sahip olması gereken özelliklerden biri olarak tarafsızlık kavramını ele almaktadır. Bu noktada okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin tarafsızlık kavramına ilişkin algılarının ortaya çıkarılmasının önemli bir kamu yönetimi etik ilkesi olan tarafsız olmayı açıklaması ve kavrama ilişkin algıyı ortaya çıkarması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Tarafsızlık sözcüğü İngilizce’de “objectivity”, “impartiality” ve “neutrality” sözcükleri ile karşılanmaktadır. Garner (2004) Black Law Dictionary’de tarafsızlık sözcüğünün ilk anlamını “Bireyin algısının, duygularının ya da amaçlarının aleyhinde haricen doğrulanabilen olgular” şeklinde açıklarken; ikinci anlamını yansız, önyargısız, tarafsız sözcükleriyle açıklamaktadır. Türk Dil Kurumu’nun internet sitesinde yayımlanan sözlüğünde tarafsızlık kavramı “yansızlık” olarak anılmaktadır (TDK, 2019). Kaptan’ın (1999) tanımına göre tarafsızlık “varılan ve öne sürülen hükümlerin ön yargı içermeden ya da taraflardan birinin menfaatini tercih etmeden objektif kriterlere dayalı olarak sunulması”dır. Yılmaz (1996) ise tarafsızlık kavramını “yansızlık, taraflar arasında ayırım yapmadan herkese eşit olarak davranma” şeklinde belirtmektedir. Bu açıdan tarafsızlığın bireye bağlı bir tutum şeklinde ortaya çıkan bir olgu olduğu ifade edilebilir (Rittenberg, Schwieger ve Johnstone, 2008).

Tarafsızlık kamu yönetiminin önemli etik ilkelerinden biridir (Eryılmaz, 2008). Bu ilke, Kamu Görevlileri Etik Rehberi’nde (2012) “Dürüstlük ve Tarafsızlık” başlığı altında ele alınmıştır. Buna göre “*kamu görevlilerinin; tüm eylem ve işlemlerinde yasalık, adalet, eşitlik ve dürüstlük ilkeleri doğrultusunda hareket etmeleri zorunludur. Bu çerçevede, görevlerini yerine getirirken dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, cinsiyet ve benzeri sebeplerle ayırım yapamazlar, insan hak ve özgürlüklerine aykırı veya kısıtlayıcı muamelede ve fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunamazlar*” şeklinde tanımlanmaktadır. Buna göre tarafsızlık idarenin her türlü farklılığa karşı ayrımcılık yapmaması ve görevlerini yerine getirirken herhangi bir kişiye ya da zümreye karşı eşitliğe aykırı davranışlarda bulunmaması gerekir. Bu açıdan bakıldığında tarafsızlık “eşitlik” ilkesinin bir uzantısı olarak ele alınabilir (Chapus, 2001, Akt: Gözler, 2016). Alan yazınına bakıldığında kamu yönetiminde tarafsızlığın kanun önünde tarafsızlık, kamu hizmetinin sunumunda tarafsızlık, kamu hizmetine girişte tarafsızlık, kamu görevlilerinin birbirlerine karşı tarafsızlığı ve meşru ayrımcılık şeklinde incelendiği görülmektedir (Kartal ve Demirhan, 2009). Bu kavramlar aşağıda kısaca incelenmiştir.

Kanun önünde tarafsızlık: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda güvence altına alınmıştır. Anayasanın 10. Maddesi “Kanun önünde eşitlik” ilkesine dayanmaktadır. Buna göre “*herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadır.*” Bu ilkeye göre yönetim tüm eylemlerinde herkese eşit davranmalı ve hiçbir şekilde ayrımcılık yapmamalıdır.

Kamu hizmetlerinin sunumunda tarafsızlık: Kamu hizmetleri kamu görevlilerinin ve kullanıcılarının kişisel kanaatlerine göre yürütülmemelidir (Kartal ve Demirhan, 2009). Bu durum, Anayasa’nın 129’ncü maddesinde yer alan “Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler.” hükmü ile de kayıt altına alınmıştır. Belirtilen hükümle birlikte düşünüldüğünde kamu görevlilerinin kamu hizmetlerini bireysel çıkarlar doğrultusunda değil, anayasa ve kanunlara uygun olarak yürütmeleri gerekir. Bu durum kamu görevlisinin tarafsız olmasını zorunlu kılar. Öte yandan belirtilen anayasa hükmü doğrultusunda “Devlet memurları, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve kanunlarına sadakatla bağlı kalmak ve milletin hizmetinde Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını sadakatla uygulamak zorundadırlar.” hükmüne 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 6’ncı maddesinde yer verilmiştir. Belirtilen kanunun 7. Maddesinde “Tarafsızlık ve Devlete Bağlılık” konusu ayrıca ele alınarak düzenlenmiştir. Buna göre “*Devlet memurları siyasi partiye üye olamazlar, herhangi*

bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef tutan bir davranışta bulunamazlar; görevlerini yerine getirirlerken dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep gibi ayırım yapamazlar; hiçbir şekilde siyasi ve ideolojik amaçlı beyanda ve eylemde bulunamazlar ve bu eylemlere katılamazlar.” Bu maddeyle kamu çalışanlarının hizmetlerin sunumunda tarafsız olması bir ilke olarak belirtilmiştir. Söz konusu ilkeye uymayanlar için aynı kanunun 125’nci maddesinde kademe ilerlemesi cezası öngörülmüştür (Keskin, 2015). Öğretide kamu hizmetlerinde tarafsızlığı sağlamanın üç yolu olduğu belirtilmiştir (Gözler, 2016):

1. *Kaçınma yoluyla tarafsızlık:* Buna göre idare tarafsızlığı sağlamak için sakıncalı sonuçlar doğuracak işleri yapmaktan kaçınmalıdır. Örneğin okul yöneticilerinin okullarda herhangi bir siyasi partinin eylemine izin vermesi tarafsızlık ilkesine aykırıdır. Böyle bir eyleme izin verilmesi okuldaki düzeni bozacak sonuçlar doğurabileceği gibi, eğitim öğretim faaliyetlerinin aksamasına da yol açabilir.
2. *Plüralizm yoluyla tarafsızlık:* Burada kastedilen yapılacak etkinliğin tüm paydaşların katılımına açık olarak gerçekleştirilmesidir Buna göre okul yönetimi bir siyasal toplantıya izin verecekse tüm siyasi partilerin temsilcilerini toplantıya çağırmalıdır. Başka bir deyişle eğer sakıncalı bir eylem yapılacaksa eylemin tüm paydaşları sürece dahil edilerek tarafsızlık sağlanmalıdır.
3. *Objektiflik yoluyla tarafsızlık:* Bu tür tarafsızlık özellikle bilimsel yayın ve araştırmalarda önem taşımaktadır. Araştırmacılar elde ettikleri bulguları dini, siyasi, sosyal, ideolojik tüm etkilerden uzak bir şekilde yorumlamalıdır.

Görüldüğü gibi kamu hizmetinde tarafsızlığı sağlamak için tarafsızlığa yol açabilecek davranışlardan kaçınmak, yapılacak etkinliğe tüm paydaşları çağırarak ve tüm etkilerden uzak kalarak davranmak gerekmektedir.

Kamu hizmetine girişte tarafsızlık: Buna göre tüm vatandaşlar kamu hizmetlerine girmede eşit fırsata sahiptir (Kartal ve Demirhan, 2009). Başka bir deyişle bireyler kamu hizmetine girişte herhangi bir nedenden dolayı işe alınma veya alınmama gibi bir durumla karşılaşmamalıdır. Başaran’a göre (2000) kamu hizmetine girmede tarafsızlık açık göreve başvuranlardan görevin gerektirdiği yeterlik dışında hiçbir ayırımı yapmadan en nitelikli olan adayın işe alınmasıdır. Kamu kurumlarına girmede, yasal engeli olmayan herkesin müracaat hakkı olmalı, adaylar arasında ayrıcalık veya dezavantaj yaratılmamalı ve o pozisyonun gereklerini taşıyan en uygun adayların işe alınmaları sağlanmalıdır. Bu durum Anayasanın 70. Maddesinde “Her Türk vatandaşı kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez” şeklinde düzenlenmiştir.

Kamu görevlilerinin birbirlerine karşı tarafsızlığı: Bu tarafsızlık kamu görevlilerinin birbirine karşı ve ast -üst ilişkilerinde tarafsız olmalarını ifade etmektedir (Kartal ve Demirhan, 2009). Buna göre kamu görevlileri aynı görüşte olmasalar bile, halkın seçtiği temsilcilerce mevzuata uygun olarak belirlenen politikaları uygulamak zorundadırlar. Kamu görevlileri, tüm siyasal iktidarlara eşit mesafede ve tarafsız olarak görev yapmak ve seçimle iş başına gelen kişi ve kurumlarca belirlenen kamu politikalarını uygulamakla görevlidirler. Kamu görevlileri, kamu makamlarının mevzuata uygun politikalarını, kararlarını ve eylemlerini engelleyemezler (Kamu Kurulu Etik Rehberi, 2012).

Meşru ayrımcılık: Meşru ayrımcılık kamu yararı gereği bazı kişilere içinde buldukları özel durumun gereği olarak ayrı işlem yapılmasıdır. Örneğin ailelerin gelir düzeylerine göre okul öncesi eğitimde farklı ücret talep edilmesinde ya da akademik personelin emekli olmaları için gereken hizmet sürelerinin idari personele göre daha uzun olmasında kamu yararı bulunduğu ileri sürülebilir (Kartal ve Demirhan, 2009). Diğer bir ifadeyle meşru ayrımcılık eşitlik ilkesinin bir istisnasını teşkil eder. Bu istisna ile ayrımcılık yapma meşrulaşmış olur (Akbaş ve Şen, 2013).

Görüldüğü gibi tarafsızlık anayasa ve yasalarla güvence altına alınmış, kamu yönetiminin önemli ilkelerinden biridir. Bu ilke kamu yönetiminin tüm alanlarında olması gereken ve yönetime yükümlülük getiren bir ilkedir. Bu durum kamu yönetiminin bir alt dalı olan eğitim yönetimi ve eğitim yönetiminin uygulama alanı olan okul yönetimini de etkilemektedir. Okul yönetiminde yöneticilerin tarafsız olması beklenmektedir. Öte yandan Ilaltdinova, Frolova ve Lebedeva (2017) tarafsızlığın öğretmenlerin pedagojik tanımlarının önemli özelliği olduğunu vurgulamışlardır. Bununla birlikte Milli Eğitim

Bakanlığı'nın 24.06.2015 tarihli ve 2015/21 sayılı Genelgesi'nde eğitimciler için mesleki etik ilkeler belirlenmiş ve bu belgelerde de "adil ve eşit davranma" adı altında etik ilke belirlenmiştir. Bu ilkede öğretmenlerin tarafsız bir bakış açısı ile eğitim öğretim yapmaları gerektiği ile ilgili açıklamalar yapılmaktadır. Araştırmalarda öğretmenler okul yöneticilerinin çeşitli tür ve düzeylerde kayırmacı davranışlar sergilediklerini belirtmektedirler (Argon, 2016; Aydoğan, 2009; Meriç ve Erdem, 2013; Kazancı, 2010; Okçu, Adıgüzel ve Gök, 2018; Tabancalı, 2018). Kayırmacılık; adalet, eşitlik ve yansızlık ilkelerinden uzaklaşarak subjektif bakışla kişinin yeterliliği yerine akraba, eş-dost, arkadaş ilişkileri ve siyasi düşüncenin temel alınıp ayrıcalıklı davranılması (avantajlı, başarılı kılma, destekleyip, koruma vb.) ve bu kişilere hak ettiğinden fazlasının verilmesi anlamına gelmektedir (Argon, 2016). Bu açıdan bakıldığında kayırmacılık tarafsızlığın tersi olarak düşünülebilir. Buna göre öğretmenlerin yöneticilerin kayırmacı davranışlar sergilediklerini ifade etmeleri, okul yöneticilerinin tarafsız davranmadığı anlamına gelmektedir. Her ne kadar tarafsızlık kayırmacılık davranışıyla yordansa da yöneticilerin ve öğretmenlerin tarafsızlıktan ne anladığını, tarafsız olma davranışlarından neleri kastettiğini ortaya çıkaran çalışmalara alan yazında rastlanmamıştır. Bu nedenle tarafsızlık kavramının anlamının araştırılması ve öğretmen ve yöneticilerin tarafsız olmayı hangi davranışlarla ilişkilendirildiğinin ortaya çıkarılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı öğretmen ve okul yöneticilerinin tarafsızlık kavramına ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul müdürleri ve öğretmenlerin tarafsızlık kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Okul müdürleri ve öğretmenlerin okullarda görevlerini yerine getirirken tarafsız olma nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Okul müdürleri ve öğretmenlerin tarafsız olmaları gereken konulara ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Okul müdürleri ve öğretmenlerin öğretmen ve yöneticilerin tarafsız olmakla ilişkilendirdiği davranışlar nelerdir?

2. YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma desenlerinden bütüncüci olgubilim desen kullanılmıştır. Olgubilim desen çalışmaları; kişilerin çevrelerindeki olayları kendi algılarına göre yorumlamalarına dayanır (Silverman, 2014). Bütüncüci olgubilim desen; katılımcıların neyi bildiklerini ve ortaya koyarak yorumlayan (Ersoy, 2016) ve araştırmaya konu olan olguyu katılımcıların deneyimlerine göre betimleyen araştırma desendir (Eddles-Hirsch, 2015). Bu araştırmada da olgu olarak tarafsızlık kavramı ele alınmış ve okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin tarafsızlık kavramına ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2108-2019 eğitim öğretim yılında Denizli il merkezinde kamu okullarında görev yapan ve araştırmaya katılmaya gönüllü 16 okul yöneticisi (müdür, müdür yardımcısı) ve 15 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcılar tipik durum örneklemeyle seçilmiştir. Tipik durum örnekleme herhangi bir konuyla ilgili olarak standart kişilerin araştırmaya dahil edildiği bir örneklemedir (Ekiz, 2009). Araştırmanın okul yöneticisi katılımcılarına ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerine İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Okul Türü	Kıdem
1	Erkek	Lise	10
2	Erkek	Ortaokul	13
3	Kadın	Ortaokul	11
4	Erkek	Ortaokul	11
5	Kadın	İlkokul	11

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerine İlişkin Demografik Bilgiler (Devamı)

Katılımcı	Cinsiyet	Okul Türü	Kıdem
6	Erkek	Ortaokul	25
7	Erkek	İlkokul	16
8	Kadın	İlkokul	12
9	Erkek	İlkokul	13
10	Erkek	Ortaokul	8
11	Erkek	Lise	15
12	Kadın	Lise	23
13	Kadın	İlkokul	12
14	Erkek	İlkokul	14
15	Erkek	İlkokul	17
16	Erkek	Ortaokul	17

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan okul yöneticilerinin 11’i erkek, beş’i kadındır. Katılımcıların altısı ortaokul, yedisi ilkokul ve üçü lisede görev yapmaktadır. Katılımcılar en düşük sekiz yıl en fazla ise 25 yıl kıdeme sahiptir. Araştırmanın öğretmen katılımcılarına ilişkin demografik bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Okul Türü	Kıdem
1	Kadın	Ortaokul	17
2	Kadın	İlkokul	10
3	Kadın	İlkokul	15
4	Erkek	Lise	18
5	Erkek	İlkokul	18
6	Kadın	İlkokul	13
7	Kadın	İlkokul	13
8	Erkek	Ortaokul	12
9	Kadın	İlkokul	16
10	Kadın	İlkokul	17
11	Erkek	Lise	5
12	Kadın	İlkokul	11
13	Kadın	Ortaokul	6
14	Kadın	Ortaokul	8
15	Kadın	Lise	14

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin dördü erkek, 11’i kadındır. Katılımcıların dördü ortaokul, sekizi ilkokul ve üçü lisede görev yapmaktadır. Katılımcılar; en düşük beş yıl en fazla ise 18 yıl kıdeme sahiptir.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken kapsam ve görüş geçerliliği için üç alan uzmanından görüş alınmış ve gelen görüşler doğrultusunda forma son şekli verilmiştir. Görüşme formunda katılımcıların tarafsızlık kavramının tanımına, tarafsız olmanın gerekçesine, hangi konularda tarafsız olmak gerektiğine ve tarafsız olmak için nasıl davranmak gerektiğine ilişkin beş soru yer almaktadır. Katılımcıların görüşleri yazılı olarak alınmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel yorumlayıcı analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel yorumlayıcı analiz toplanan verilerin okuyucuya olduğu gibi sunulması olarak yorumlandığı analiz türüdür (Ekiz, 2009). İçerik analizi ise toplanan verilerin kategoriler ve alt kategoriler oluşturularak kodlandığı ve yorumlandığı analizdir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Verilerin analizinde frekans ve yüzde kullanılmıştır. Bu çalışmada katılımcıların tarafsızlık kavramının tanımına ve neden tarafsız olmak gerektiğine ilişkin görüşleri doğrudan alıntılarla yorumlanarak betimsel yorumlayıcı analiz yapılırken; tarafsız olmanın gerekçesine, hangi konularda tarafsız olmak gerektiğine ve tarafsız olmak için nasıl davranmak gerektiğine ilişkin cevaplar kategorilendirilerek içerik analizi yapılmıştır.

2.4. Geçerlik -Güvenirlilik

Araştırmanın geçerliliği için her bir araştırma sorusu için doğrudan alıntılar verilmiştir. İçerik analizinde ortaya çıkan kategori ve kodlamalar için görüş birliği katsayısı hesaplanmıştır. Bunun için Miles ve Huberman'ın (1994) "*Güvenirlilik= Görüş birliği/ Görüş birliği+ görüş ayrılığı x 100*" formülü kullanılmıştır. Araştırmanın güvenirliliği için yapılan kodlamalar üç araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılarak aradaki görüş birliği ve görüş ayrılığı hesaplanmıştır. Bu oran % 93 olarak bulunmuştur. Miles ve Huberman'a (1994) göre hesaplanan oranın %80 ve üzeri olması araştırmanın güvenirliliği için yeterlidir. Araştırmada katılımcıların görüşleri frekans ile verilmiştir. Katılımcıların bilgileri gizli tutularak her bir katılımcı için katılımcı numarası ve katılımcı olduğunu belirten büyük harf K kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde katılımcıların görüşleri öğretmen ve yönetici olarak ayrı alınmış ve araştırma alt amaçlarına göre verilmiştir.

3.1. Yönetici Görüşlerine Göre Tarafsızlık Kavramına İlişkin Bulgular

Yöneticilerin tarafsızlık kavramının tanıma ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

- *Karşılaşmış olduğum bir durumda; kendi duygularımı menfaatimi işim işine katmadan objektif bir tavır sergilemektir. (K1)*
- *Herhangi bir konuda yansız olma veya iki veya daha fazla düşünce arasında seçim yapmama durumudur. (K2)*
- *Yansız davranma. Herhangi bir konu ya da düşünce de direktmemek. (K3)*
- *Bir gruba veya bireye hiçbir özelliği veya kimliğine bakımından yakın olmamak, aynı mesafede bulunmamaktır. Makam mevki veya güç bakımından alt unsurların üzerinde bulunan kişi veya oluşumlardan beklenen bir meşhurdur. (K4)*
- *Yansız kalma, tercih belirtmeme, herhangi bir görüş belirtmeme. (K5)*
- *Olaylar karşısında yansız olma, taraf tutmama. (K6)*
- *Kişilere eşit bir şekilde davranmak. (K7)*
- *Yiğidin hakkını yiğide vermektir. Objektif olmak egoları bir kenara atıp doğruya doğru notu vermektir. (K8)*
- *Herkesine eşit mesafede olmak, herkesi eşit görmek. (K9, K16)*
- *Her kişiye eşit uzaklıkta olmak, sadece iş konusunda iyi olan işleri övmek. (K10)*
- *Her bireye eşit, adil davranmaktır. Hiç kimseyi görüşü, düşüncesi, cinsiyeti davranışları yönünden değerlendirip buna göre davranmamak. (K11)*
- *Her düşünce karşısında eşit mesafede durup değerlendirebilmektir. (K12)*

- Kendi düşüncelerimizi oluştururken davranışlarımızı belirlerken farklı düşünceleri, tutumları davranışları inceleyip bizim için uygun olanı hiçbir beğenilme ve eleştirilme kaygısı olmadan seçmektir (K12)
- Duygularınızı arkadaşlıklarınızı yaşanmışlıklarınızı iş hayatına karıştırmadan herkese eşit davranmaktır (K13)
- Hayatımızda tüm insanlar için tutarlı olmaktır (K13)
- Adalet, eşitlik ve dürüstlük kavramlarının davranışlarımızda gözlemlenmesidir (K13)
- Görevini hiçbir etki altında kalmadan yasalara ve yönetmeliklere uygun olarak yapmak (K14)
- Konu her ne olursa olsun kişi, konu ya da olaya önyargısız yaklaşmak duruma nesnel bir anlayışla yaklaşmaktır (K15)

Yöneticilerin hepsi mesleklerini yaparken tarafsız olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Bunun nedeni olarak aşağıdaki görüşleri örnek olarak vermiştir:

- Çünkü mesleğimi yaparken herkese her öğrenciye idarecilikte her öğretmene karşı onun fiziksel özellikleri olsun, siyasi görüşleri olsun veya bana yakın arkadaş çocuğu veya öğretmenlerden arkadaşım olması konusunda taraf olursam ortamın huzuru konusunda problemler olacaktır. (K1)
- Mesleğimiz yaparken kurum ve örgütün çıkarları doğrultusunda hareket etmemiz gerekir. Bu durumda kurumun çıkarları ve meslek etiği hangi tarafta tarafsız olmamızı gerektiriyorsa o tarafta olmalıyız. (K2)
- Huzur ortamı sağlamak ve sürekliliği sağlamak adına tarafsız olmak gerekir. (K3)
- Tüm çalışanların aidiyet duygularının ve özverilerinin zarar görmemesi için önemlidir. İş verimliliği ve etik açıdan önemlidir. (K4)
- Olaylara tarafsız yaklaşıldığında adaletli de yaklaşıldığını düşünüyorum. (K5)
- Okulda adaleti ve eşitliği sağlamak için gereklidir. Ancak okuldaki personelin çalışmanı çalışmayanı ayırt etmek durumundayız. Yeri gelince tarafsız olmak çok zor. (K6)
- Kişilere eşit mesafede davranmak gerekir. (K7)
- Sonuçta öğrencilere şekil veren onların iç dünyalarına dokunan onlara doğruyu öğreten bir mesleği yapıyoruz. Vicdanlı bireyler yetiştirmeyi amaçlıyorsak tarafsız olarak ilk adımı atmamız diye düşünüyorum. (K8)
- Çünkü işimiz insan yetiştirmek. (K10)
- Taraf olduğumuzda doğru ve haklı olanı göremeyip yanlış karar verebiliriz. (K12)
- Kişileri anlamak, kişiler tarafından anlaşılma ve iş hayatımızda doyuma ulaşmak için herkese eşit mesafede olmak gerekir. (K13)
- Okullarda birden fazla çalışan personel olduğunu düşünürsek bir kısım personeli kayırmak diğerlerini küstürmek demek (K14)
- Göstereceğiniz tutarlı davranışlar okuldaki ve çevredeki tüm kişiler nezdinde sizin güvenilirliğinizi artıracaktır (K15)
- İşimizi yaparken tarafsız olduğumuzda saygınlığımızı ve çalışanların gözünde güvenilirliğimizi yitirmemiş oluruz. Bir yönetici olarak personelimizin, öğrencilerimizin ve velilerimizin gözündeki değerimizi yitirmemek için tarafsızlığımızı korumalıyız. (K16)

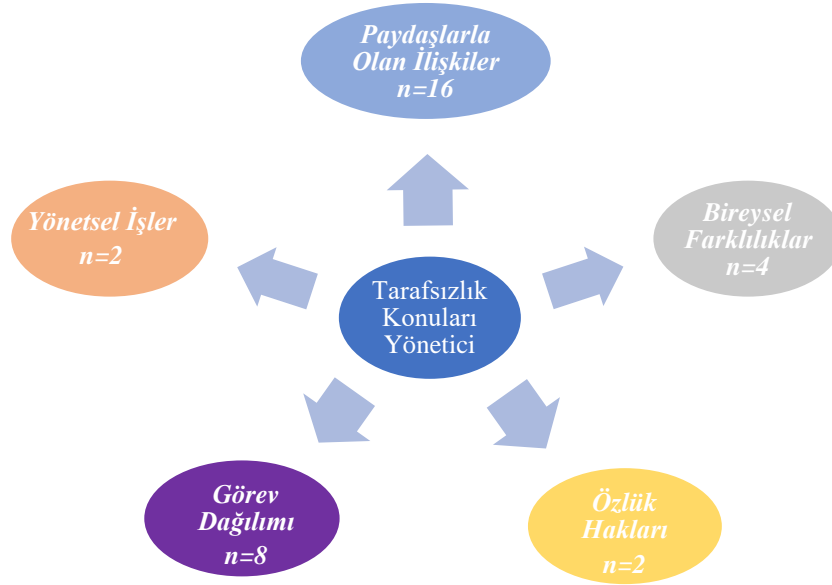
Katılımcılar arasında yönetici olanların, öğretmen ve yöneticilerin hangi konularda tarafsız olmaları ve tarafsız olmak için neler yapmaları gerektiğine ilişkin görüşlerin frekans değerleri Tablo 3' te verilmiştir.

Tablo 3. Yönetici Görüşlerinin Frekans Değerleri

Sorunun Kapsamı	Görüşlerden Elde Edilen Temel İfadeler (Ana içerik, ilgili alıntılardan özetlenerek formüle edilmiştir.)	Ortaya Çıkan Konular (Alıntılardan ortaya çıkan Konular)	Toplam Görüş Sayısı		
Sizce bir yönetici hangi konularda tarafsız olmalıdır?	İnsan ilişkilerinde ve personel ilişkilerinde (K6, K11, K13, K16)	Paydaşlarla olan ilişkiler	16		
	İki öğretmenin problemi idareye ulaştığında bize yakın olan öğretmenin yanında durmak yerine tarafsız davranmak (K1)				
	Personele karşı tarafsız olmalıdır (K9, K4, K7, K2, K12, K14)				
	Velilere karşı tarafsız olmalıdır (K9, K12)				
	Öğrencilerin haklarını savunmada (K5)				
	Öğrencilerle ilişkilerinde (K11,K12)				
	Ders programı yaparken (K1, K10, K11)			Görev dağılımı	8
Öğretmenlere iş bölümünde (K10, K7, K11,K13,K15)					
Sizce bir öğretmen hangi konularda tarafsız olmalıdır?	İşgörenlerin haklarını savunmada (K5)	Özlük hakları	2		
	İzin işlemlerinde (K10)				
	Hoşlanmadığı aynı görüşte olmadığı öğretmene karşı tarafsız olmalıdır (Dini, siyasi, yaşam biçimi)(K8,K13,K15)	Bireysel farklılıklar	4		
	Evrensel değerlerle ilgili görüş farklılıkları (K12)				
	Okul yönetim ve idaresinde (K3)	Yönetimsel İşler	2		
	Kanun yönetmelik gibi yasal düzenlemelerle sınırlandırılmış konularda (K12)				
	Sizce bir öğretmen hangi konularda tarafsız olmalıdır?	Müdür çocuğuna, öğretmen çocuğuna farklı muamele yapmadan (K1)	Öğrencilerle olan ilişkiler	23	
Ekonomik durumu iyi ve kötü öğrencilere karşı (K8,K13)					
Öğrenciler arasındaki problemleri çözerken (K1)					
Öğrencileri arasında (K2,K3,K4,K5,K6,K7,K9;K11,K12,K14, K15,K16)					
Başarılı ve başarısız öğrencilere karşı (K8)					
Öğrencileri değerlendirmede (K10;K11,K12,K15)					
Ders işlerken (K12)					
Bireysel farklılıklar (K13)					
Veliler arasında (K3,K6,K7, K8, K12,K16)		Velilerle olan ilişkiler			6
Okuldaki öğretmen arkadaşlarına karşı (K6,K14)		Öğretmenlerle olan ilişkiler			2
Sizce bir yönetici nasıl davranırsa /ne yaparsa tarafsız olur?	İdareye karşı (K3, K16)	Yönetimle olan ilişkiler	2		
	Tüm çalışanlara eşit davranarak (K4, K7, K10, K12, K14, K15, K16)	Eşit	10		
	Herkesi adaletli ve ayırım yapmadan davranarak (K6)				
	Benzer durumda herkese aynı tavrı sergileyerek (K4,k13)				
	Olayları her açıdan değerlendirerek (K3,K5,K9)	Objektif	5		
	Kişileri değerlendirmeyip, yapılan işe odaklanırsa (K8)				
	İş ilişkilerini yönetim işlerine karıştırmazsa (K10)				
Sizce bir yönetici nasıl davranırsa /ne yaparsa tarafsız olur?	Kurallara yönetmeliğe uygun hareket ettiğinde (K1, K11,K12,K15)	Yasalara uygun	4		
	Kişisel çıkarlarını göz ardı ederek mesleki etik kuralları çerçevesinde hareket ederse (K2)	Etik	1		

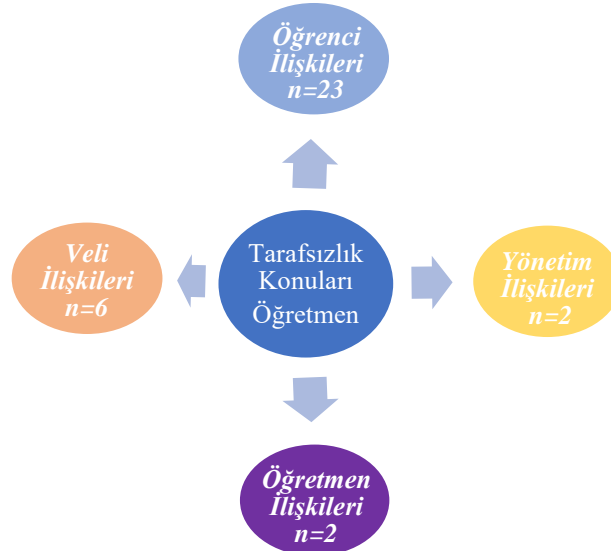
Tablo 3 incelendiğinde katılımcı yöneticilerin görüşlerine göre yöneticilerin hangi konularda tarafsız olmasına ilişkin beş temanın, öğretmenlerin hangi konularda tarafsız olmasına ilişkin dört temanın ve

yöneticinin tarafsızlık davranışlarına ilişkin dört temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Yöneticilerin hangi konularda tarafsız olması gerektiğine ilişkin ortaya çıkan temalar Şekil 1’de özetlenmiştir.

Şekil 1. Yönetici Görüşlerine Göre Yöneticilerin Tarafsız Olmaları Gereken Konular

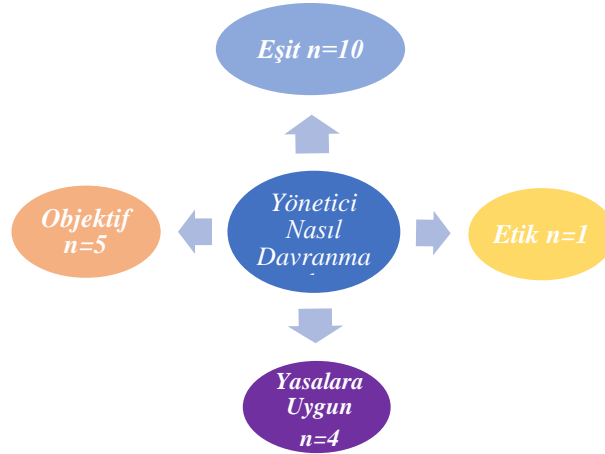
Şekil 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yöneticiler yöneticilerin paydaşlarla olan ilişkiler, görev dağılımı, özlük hakları, bireysel farklılıklar ve yönetimsel işler olmak üzere beş konuda tarafsız olması gerektiğini düşünmektedir. Bu soruya ilişkin ortaya çıkan toplam 32 görüşün 16’sının (%50) paydaşlarla olan ilişkiler, sekizinin (%25) görev dağılımı, ikisinin (%6.25) özlük hakları, dördünün (% 12.5) bireysel farklılıklar ve ikisinin (%6.25) yönetimsel işlerle ilgili olduğu görülmektedir. Katılımcı yöneticilerin öğretmenlerin hangi konularda tarafsız olması gerektiğine ilişkin ortaya çıkan temalar Şekil 2’de özetlenmiştir.

Şekil 2. Yönetici Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Tarafsız Olmaları Gereken Konular

Şekil 2’de görüldüğü gibi katılımcılar öğretmenlerin öğrenciler, velilerle öğretmenlerle ve yönetimle olan ilişkiler konularında tarafsız olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu soruya ilişkin ortaya çıkan toplam 33 görüşün 23’ünün (%69.7) öğrencilerle olan ilişkiler, altısının (%18.1) velilerle olan ilişkiler ve ikişer görüşün (%6.1) öğretmenlerle ve yönetimle olan ilişkilerde tarafsız olunması gerektiği ile ilgili

olduğu görülmektedir. Yöneticilerin tarafsız olması için nasıl davranması gerektiğine ilişkin ortaya çıkan temalar Şekil 3'te özetlenmiştir.

Şekil 3. Yönetici Görüşlerine Göre Yöneticilerin Tarafsız Olmaları İçin Yapması Gereken Davranışlar

Şekil 3'te görüldüğü gibi katılımcılar yöneticilerin tarafsız olmak için eşit davranma, objektif davranma, yasalara uygun ve etik davranması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu soruya ilişkin ortaya çıkan toplam 20 görüşün 10'unun (% 50) eşit davranmayla, beşinin (%25) objektif davranmayla, dördünün (%20) yasalara uygun davranmayla ve birinin (%5) etik davranmakla ilgili olduğu görülmektedir.

3.2. Öğretmen Görüşlerine Göre Tarafsızlık Kavramına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin tarafsızlık kavramının tanıma ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

- Herhangi bir olay durum karşısında şahsi duyguların yönlendirilmesine kapılmadan objektif olarak değerlendirmek. (K1, K4)
- Sadece doğrunun yanında olmak (K1)
- Yanlı davranmamak (K1,K5,K8)
- Adil olmak (K1)
- Objektif davranmak (K2)
- Hiç kimsenin baskısı altında kalmadan fikrini belirterek taraf seçmemek, rengini belli etmemek, etliye sütlüye karışmamak (K3)
- Kişinin milli manevi vb düşüncelerinin etkisinde kalmadan kararlar alabilmesidir (K4)
- Haklı ya da haksızlığa bakılmadan ortada kalmaktır (K5)
- Belli bir konuda kişinin duygularını olay ya da kişi hakkındaki önceki düşüncelerini göz ardı edip söz konusu olay ya da kişi hakkında doğru kabul edilen yargının belirtilmesidir (K6)
- Davranışlarımızda hiçbir önyargımızı, kişisel ilişkilerimizi değerlerimiz karıştırmamaktır (K7)
- Olaylar karşısında hakkaniyet içerisinde karar vermek. Söz konusu kişi yakınımız bile olsa yapılması gerekeni yapmak (K8)
- Olaylara yanlı, taraflı bakmamak (K9)
- Kendi açımıza göre değerlendirmemek, objektif olmak (K9)
- Herkese her olaya eşit mesafede durmak (K10)
- Dün yaptığın uygulamayı kişiler ve ortam değişse bile aynı şekilde devam ettirmektir (K11)

- Çevrede meydana gelen gelişmelere kimsenin etkisi altında kalmadan objektif bakabilmektir.(K12)
- Hakkı olana hakkını vermek. (K13)
- Bir konu hakkında karar verirken nesnel olabilmek. Duyguların işe katılmaması (K14)
- Eşit, adaleti sağlamak. Herhangi bir duruma karşı hiçbir zaafiyete katılmadan adaleti sağlayabilmektir. (K15)

Öğretmenlerin hepsi mesleklerini yaparken tarafsız olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Bunun nedeni olarak aşağıdaki görüşleri örnek olarak verilmiştir:

- Çünkü çocuklarda problem çözme becerilerini desteklerken ya da çatışmaları esnasındaki yardımlarına cevap verirken objektif davranmak gerekli ve önemlidir. (K1)
- Velilerle ve çalışma arkadaşlarıyla iletişimde gereklidir. (K1)
- Bazen gereklidir. Çünkü objektif olup iki taraftan da olaylara bakmak gereklidir. (K2)
- Çünkü öğrenciler arasında ayırım yapmadan onların her birine verdiğimiz önemi ve değeri hissettirmemiz bakımından tarafsız olmalıyız. Eğer küçük yaş gruplarında taraflı davranarak öğrencilere yaklaşımda bulunursak o sınıftaki diğer öğrencilerin içselleşmesinde içine kapanmasına fikirlerini özgürce sunmaması vb. durumlarının oluşmasını sağlarız. Tüm bu olumsuzlukların oluşmaması için tarafsızlık önemlidir. (K3)
- Öğretmen ve öğrenci arasında ayırım yapmadan almış olduğu kararları diğerlerinden etkilenmeden davranmak gerekir. (K4)
- Öğrencilerimize karşı tarafsız olmak zorundayız. Çünkü yanlış davrandığımızda onlarda adalet, güven duygularına zarar vermiş oluruz. Ama bazı özel durumlarda (boşanmış ailelerin çocuklarına) diğer çocukların hissetmeyeceği şekilde her zaman olmamak koşuluyla yanlış davranılabilir. Engelli çocuklar olduğunda da öğrenciyi rencide etmeden yanlış davranılabilir. (K5)
- Öğrencilere eşit davranmak gerekir. (K6)
- Eğer işimize kişiler hakkında fikir ve duygularımızı karıştırırsak olayları doğru değerlendiremeyiz. (K7)
- Ayrımcılığın olduğu yerde adalet duygusu zarar görür. Adalet duygusu olmayan toplumlar çökmeye meyillidir. (K8)
- Öğrenciler arasındaki sorunları değerlendirirken olaylara gerçekçi bakmak gerekir. (K9)
- Öğretmenlik insanla uğraşılacak bir meslektir ve öğretmenler hayatlara dokunur ve kalıcı iz bırakır. (K10)
- İnsanın merkeze alındığı tüm yapılarda gereklidir. Çünkü eğitim verebilmenin yolu saygı görmektir, saygı görmek için tarafsız olmak gerekir. (K11)
- Tarafsız olmazsak mesleğimizde başarılı olamayız. (K12)
- Olayların doğru değerlendirilmesi için bir tarafa dahil olmamak gerekiyor. Taraf olduğumuzda adil olmadığımız anlamına geliyor bu da öğrencilerin bize olan güvenini sarsıyor. Bu durum öğrencinin okuldan veya dersten uzaklaşmasına neden oluyor. (K13)
- Güven ortamının tesisi için gereklidir. Eğer tarafsız davranıyorsanız öğrencilerden şu tabiri duymanız mümkün. 'öğretmen kararlarında adaletlidir, herkese eşit davranır.'"(K14)
- Taraflı birey at gözlüğüyle dünyaya baktığından kişisel gelişiminden, mesleğini icra ederken de sınırlı olmak zorunda kalır. Bu da demokrasiyi hazmedememiş kişilik özelliğidir. (K15)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğretmen ve yöneticilerin tarafsız olmaları gereken konulara ve tarafsız olmaları için neler yapmaları gerektiğine ilişkin görüşlerinin frekans değerleri Tablo 4'te verilmiştir.

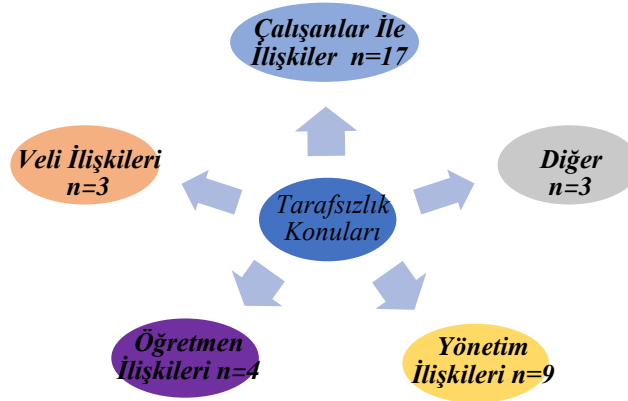
Tablo 4. Öğretmenlerin Görüşlerinin Frekans Değerleri

Sorunun Kapsamı	Görüşlerden Elde Edilen Temel İfadeler (Ana içerik, ilgili alıntılardan özetlenerek formüle edilmiştir.)	Ortaya Çıkan Konular (Alıntılardan ortaya çıkan Konular)	Toplam Görüş Sayısı		
Sizce bir yönetici hangi konularda tarafsız olmalıdır?	Personelleri arasında (K2,K3, K4,K8,K9,K10)	Çalışanlarla olan ilişkilerde	17		
	Okulda informal gruplar arasında çıkan tartışma ya da paylaşımlarda (K3,K12)				
	Öğretmenler arasında yaşanan özel konuları içeren tartışmalarda (K6)				
	Diğer çalışanlara karşı (K4)				
	Okulda herhangi bir çatışmada (K7)				
	İletişim (K1, K5,K11)				
	Ders dağılımı yaparken (K14)				
	Ödül ceza uygulamalarında (K14 K15)				
	Öğrencilerine karşı (K4,K8,K10)			Öğrencilerle olan ilişkilerde	4
	Öğrenciler arasındaki problemleri çözmeye çalışırken (K9)			Yönetmel İşlerde	9
	Görev dağılımı (K1,K3,K5,K6,K7,K11,K14)				
	Olayların konuşulup karara bağlanmasında (K7)				
	Okulda alınacak kararlarda (K8)				
	Velilere karşı (K9,K10,K12)				
Siyaset (K2)	Diğer	3			
Her konuda (K10,K13)					
Sizce bir öğretmen hangi konularda tarafsız olmalıdır?	Problem çözme (K1)	Öğrencilerle olan ilişkilerde	22		
	Öğrencileri arasında (K4,K8,K14 ,K15)				
	Öğrencilerine ahlaki davranışları öğretirken (K6)				
	Sevdiği bir öğrencinin yaptığı hatayı göz ardı etmesi öğretmenin davranışlarını etkiler (K6)				
	Öğrencilerine görev dağılımı yaparken (K7)				
	Öğrenciler arasındaki çatışmaları çözerken (K7,K9)				
	Ailesi, cinsiyeti veya başarısı ne olursa olsun karşı tarafa tarafsız davranmalıdır (K2,K3)				
	Öğrencilerle iletişimde (K7,K11,K12)				
	Öğrencileri değerlendirmede, not vermede (K7,K9,K11,K14)				
	Görev dağılımı (K1)			Çalışanlarla olan ilişkilerde	4
	Adaleti sağlama (K1)				
	Ödül ceza verirken (K14)				
	Okuldaki öğretmen arkadaşlarına karşı (K4,K12)				
	Personel ilişkileri ve iletişimde (K1,K3)				
Sınıf düzenine uymayanlara beraberce belirlenen cezalara uymada (K5)	Sınıf Yönetiminde	3			
Sınıf oturma düzeninde (K5)	Velilerle olan ilişkilerde	4			
Sınıf içinde söz hakkı verme (K5)					
Veliler arasında (K2, K9,K10,K12)					
İdareye karşı (K4,K10)	Yönetimle olan ilişkilerde	2			

Tablo 4. Öğretmenlerin Görüşlerinin Frekans Değerleri (Devamı)

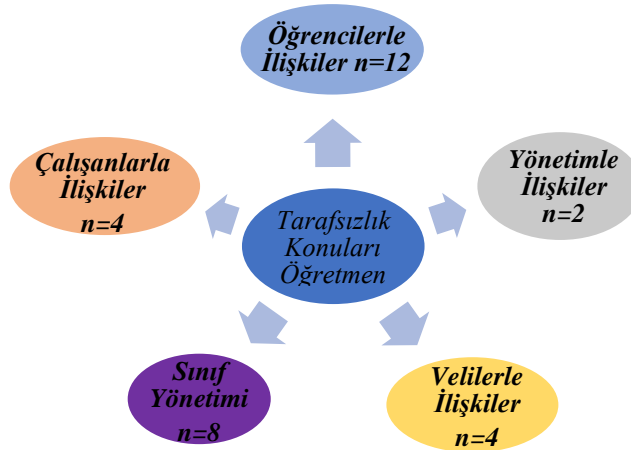
Sorunun Kapsamı	Görüşlerden Elde Edilen Temel İfadeler (Ana içerik, ilgili alıntılardan özetlenerek formüle edilmiştir.)	Ortaya Çıkan Konular (Alıntılardan ortaya çıkan Konular)	Toplam Görüş Sayısı		
Sizde bir yönetici nasıl davranırsa /ne yaparsa tarafsız olur?	Görev dağılımında herkese eşit davranırsa (K1, K12)	Eşit	15		
	Resmi törenlerde eşit görev dağılımı yaparsa (K3)				
	Benzer durumda herkese aynı tavrı sergileyerek (K4, K8,K15)				
	Hep aynı kişilere kurullarda yazmanlık görevi verilmemesi (K5)				
	Hep aynı kişilere törenlerde sunuculuk görevi verilmemesi (K5)				
	Kılık kıyafet yönetmeliğinin kadın ve erkekler arasında uygulanması (K5)				
	Görev dağılımında adil davranırsa (K7, K12)				
	Öğretmenlere karşı tarafsız davranırsa (K6)				
	Öğretmenlere aynı mesafede kalabilmeli (K13)				
	Ders dağılımında eşit davranırsa (K14)				
	Bireysel farklılıklara karşı eşit davranırsa (K15)				
	Görevini yapan ve yapmayan öğretmenler arasındaki ayrımı yaparsa ve bunu ifade ederse (K3)			Objektif	14
	Problemlı durumlarda objektif davranırsa (K1)				
	Herkesi dinlerse (K1,K5)				
İnsanların statüsüne veya neyi nasıl yaptığına göre değil insan olarak davranırsa (K2)					
Personeli değerlendirirken objektif olmalı (K9)					
Personeli değerlendirirken işin içine şahsi ilişkilerini duygularını karıştırmazsa (K7, K11,K14)					
Çatışma durumlarında kendine yakın olanı değil doğru olanı tercih ederse (K7)					
Olayları kişi bazında değil durum bazında değerlendirirse (K10,K13)					
Herhangi bir sorun karşısında yanlı olmamalı (K9)					
Çalışanların etkin katılımını sağlayıp kararlarda işbirliğini sağlarsa (K12)					

Tablo 4 incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin görüşlerine göre yöneticilerin hangi konularda tarafsız olması gerektiğine ilişkin beş temanın, öğretmenlerin hangi konularda tarafsız olması gerektiğine ilişkin beş temanın ve yöneticinin tarafsızlık davranışlarına ilişkin iki temanın ortaya çıktığı görülmektedir. Yöneticilerin hangi konularda tarafsız olması gerektiğine ilişkin ortaya çıkan temalar Şekil 4'te özetlenmiştir.

Şekil 4. Öğretmen Görüşlerine Göre Yöneticilerin Tarafsız Olmaları Gereken Konular

Şekil 4'e göre araştırmaya katılan öğretmenler yöneticilerin çalışanlarla olan ilişkiler, öğrencilerle olan ilişkiler, velilerle olan ilişkiler, yönetsel işler ve diğer konularda tarafsız olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu soruya ilişkin ortaya çıkan toplam 36 görüşün 17'sinin (%47.2) çalışanlarla olan ilişkiler, dördünün (%11.1) öğrencilerle olan ilişkiler, dokuzunun (%25) yönetsel işler, üçünün (%8.3) velilerle olan ilişkiler ve üçünün (%8.3) diğer konularla ilgili olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin, öğretmenlerin hangi konularda tarafsız olması gerektiğine ilişkin ortaya çıkan temalar Şekil 5'te özetlenmiştir.

Şekil 5. Öğretmen Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Tarafsız Olmaları Gereken Konular

Şekil 5'te görüldüğü gibi katılımcı öğretmenler; öğrencilerle olan ilişkiler, sınıf yönetimi, çalışanlarla olan ilişkiler, velilerle olan ilişkiler ve yönetimle olan ilişkiler konularında tarafsız olmaları gerektiğini düşünmektedir. Bu soruya ilişkin ortaya çıkan toplam 35 görüşün 22'sinin (%62.8) öğrencilerle olan ilişkiler, dördünün (%11.4) çalışanlarla olan ilişkiler, üçünün (%8.6) sınıf yönetimi, dördünün (%11.4) velilerle olan ilişkiler ve ikisinin (%5.8) yönetimle olan ilişkilerde tarafsız olunması gerektiğine ilişkin olduğu görülmektedir. Yöneticilerin tarafsız olmaları için nasıl davranması gerektiğine ilişkin ortaya çıkan temalar Şekil 6'da özetlenmiştir.

Şekil 6. Öğretmen Görüşlerine Göre Yöneticilerin Tarafsız Olmaları İçin Yapmaları Gereken Davranışlar

Şekil 6’da görüldüğü gibi katılımcı öğretmenlerin yöneticilerin tarafsız olmak için eşit ve objektif davranmaları gerektiği belirtmişlerdir. Bu soruya ilişkin ortaya çıkan toplam 29 görüşün 15’inin (% 51.7) eşit davranma ve 14’ünün (%48.3) objektif davranmakla ilgili olduğu görülmektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada öğretmen ve yöneticilerin tarafsızlık kavramına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmen ve yöneticilerin tarafsızlık kavramını yöneticilerin ağırlık olarak “eşit davranma”, “yansız olma”, “görüş belirtmeme” şeklinde ele aldığı, öğretmenlerin tarafsızlığı belirtilenlere ek olarak “adil olma”, “objektif olma” ve “etki altında kalmama” şeklinde ifade ettiği görülmektedir. Şahan’ın (2018) öğretmen adayları ile yapmış olduğu çalışmada benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Çalışmada öğretmen adayları tarafsız öğretmenlerin ayrımcılık yapmamaları gerektiğini, nesnel olmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Benzer bir bulgu da Barnes ve Lock’un (2013) çalışmalarında ortaya çıkmıştır. Belirtilen çalışmada katılımcılar öğretmen tarafsızlığını önemli bir değer olarak ortaya koymuşlardır. Bu açıklamalara göre katılımcıların tarafsız olmayı eşitlik, adalet ve objektif davranmak ile bir arada düşündüğü söylenebilir. Alanyazında da tarafsızlık kavramının eşitlik ilkesinin devamı olarak ele alınmasının yanı sıra (Chapus, 2001, Akt: Gözler 2016) kamu yönetiminin temel ilkelerinden de biridir (Kamu Görevlileri Etik Rehberi, 2012). Bu açıdan bakıldığında katılımcıların tarafsızlığı kanun önünde tarafsızlık ve kamu hizmetlerinin sunumunda tarafsızlık olarak ele aldığı söylenebilir.

Katılımcıların tamamı; mesleklerini yaparken tarafsız olmaları gerektiğini belirtmiştir. Yöneticiler; tarafsız olmayı öğrenciye model olmak, okul ortamında huzur ve adaleti sağlamak için gerekli görünce, öğretmenler; öğrencilere model olmak için tarafsız olmanın gerekli olduğunu belirtmiştir. Bunun nedeninin öğretmenlerin öğrencilerle daha fazla zaman geçirmeleri ve evrensel değerleri öğrencilere kazandırmak için birinci derecede sorumlu olmaları ileri sürülebilir. Ancak burada düşündürücü olan kamu görevini yerine getiren öğretmenlerin tarafsız olmak için etik açıdan ve yasal yönden herhangi bir zorunluluk hissetmemeleridir. Yöneticilerden sadece iki katılımcı tarafsız olmanın etik bir zorunluluk olduğunu belirtmiştir. Oysa kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken tarafsız olmaları gerektiği Anayasa’nın 10. maddesinde ve Kamu Görevlileri Etik Rehberi’nde (2012) belirtilmiştir. Bu durum öğretmen ve yöneticilerin etik ve yasal açıdan eksik bilgiye sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yöneticilerin hangi konularda tarafsız olması gerektiğiyle ilgili olarak yönetici katılımcılar en çok paydaşlarla olan ilişkilerde tarafsız olunması gerektiğini belirtmiştir. Paydaşlarla olan ilişkilere öğretmenler, öğrenciler ve velilerle olan ilişkiler girmektedir. Bunun dışında yöneticiler görev dağıtırken ve personelin özlük haklarını uygularken tarafsız olunması gerektiğini belirtmiştir. Görev dağılımında ders programının yapılması ve öğretmenlerle işbölümü konuları ön plana çıkarken özlük hakları temasında izin işlemleri konusu vurgulanmıştır. Son olarak yöneticilerin bireysel farklılıklar konusunda ve yönetsel süreçlerde tarafsız olması gerektiği belirtilmiştir.

Öğretmenlerin yöneticilerin hangi konularda tarafsız olması gerektiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde ise öncelikli olarak çalışanlarla olan ilişkilerde tarafsız olunması gerektiği ortaya çıkmıştır. Öğretmenler yöneticilerin özellikle öğretmenler arasında çıkan çatışmaların çözümünde tarafsız olmaları gerektiğini düşünmektedir. Bu durum öğretmenlerin yaşadıkları çatışmaların çözümünde yöneticilerle sorun yaşamalarının bir sonucu olabilir. Öğretmen görüşlerinde ortaya çıkan ikinci tema yönetsel işlerde tarafsız olunması gerektiğidir. Öğretmenler yöneticilerden farklı olarak sadece görev dağılımında değil karar alma süreçlerinde de yöneticilerin tarafsız olması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmen görüşlerinde öğrencilerle ilişkilerde tarafsız olunması gerektiği ayrı bir tema olarak çıkmıştır. Bunun nedeni öğretmenlerin önceliğinin öğrenci olması olabilir. Öğretmenler son olarak velilerle ilişkilerde ve her konuda yöneticilerin tarafsız olması gerektiğini belirtmiştir. Bu açıdan bakıldığında katılımcıların tarafsız olması gereken durumlarda ağırlık olarak okul paydaşlarına özellikle çalışanlara ve öğrencilere vurgu yaptığı başka bir deyişle kamu görevlilerinin birbirine karşı tarafsız olmalarını belirttiği söylenebilir.

Katılımcıların öğretmenlerin hangi konularda tarafsız olması gerektiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde yöneticiler; öğretmenlerin öğrencilerle, velilerle, öğretmenlerle ve yönetimle olan ilişkilerinde tarafsız olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler ise; bunlara ek olarak öğretmenlerin sınıf yönetiminde tarafsız olması gerektiğini belirtmiştir. Sınıf yönetimi teması altında öğretmenlerin sınıf kurallarını uygulamada, öğrenciye söz vermede ve oturma düzeninde tarafsız olması gerektiği belirtilmiştir.

Yöneticilerin nasıl davranırlarsa tarafsız olacaklarına ilişkin katılımcıların cevapları incelendiğinde; öğretmenlerin, eşit ve objektif davranmaya vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu bulgu Stenberg, Karlsson, Pitkaniemi ve Maaranen'in (2014) yaptıkları çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Gravel (2018) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin öğrencilerine "nötr" değil "tarafsız" davranmalarının profesyonel iş davranışı olduğunu belirtmektedir. Stenberg ve diğerleri (2014) yaptıkları çalışmada öğrenciler, öğretmenlerin temel eğitim konularında eşit, tarafsız ve adil olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Çalışmada yönetici katılımcıların bunlara ek olarak yasalara uygun ve etik davranarak tarafsız olunabileceğini belirttikleri görülmektedir. Bunun nedenin de yöneticilerin yaptıkları işlerde yasal ve etik olarak sorumlu olmalarının etkili olduğu düşünülebilir. Yöneticiler, eşit davranma teması altında adil olmak ve herkese aynı tavrı sergilemek gerektiğini belirtirlerken, objektif olma teması altında kişisel ilişkilerini işe karıştırmamak, olayları her açıdan değerlendirmek ve yapılan işe odaklanmak gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler ise eşitlik teması altında yöneticilerin herkese görev vererek ve herkese adil davranarak ve benzer durumlarda herkese aynı davranarak tarafsız olabileceklerini belirtmiştir. Öğretmenler objektif olma teması altında yöneticilerin; herkesi dinleyerek, çalışanla çalışmayanı ayırarak, kişisel ilişkilerini ve duygularını iş hayatından uzak tutarak ve kişileri değil durumları değerlendirerek tarafsız olabileceğini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak yönetici ve öğretmenlerin tarafsızlık kavramına ilişkin görüşlerinin incelendiği bu çalışmada katılımcıların tarafsızlık kavramını genelde eşitlik ve objektiflik bağlamında ele aldığı, ancak etik ve yasal yönleri ifade etmedikleri görülmektedir. Öğretmen ve yöneticilerin meslek etiği ile ilgili bir kavram olan tarafsızlığı sadece bireysel bir özellik olarak ele almış olmaları, bu kavramın meslek etiğinin bir unsuru olarak öğretmen ve yöneticiler tarafından tam benimsenmediğini göstermektedir. Bu kavramın meslek etiğinin bir parçası olarak tam benimsenmemesinin temelde mesleğin saygınlığını da etkilediği söylenebilir. Bu nedenle tarafsızlık ile ilgili olarak öğretmen ve yöneticilerin yasal ve etik açıdan bilgilendirilmesi gerekir. Böylelikle meslek etiğinin öğretmen ve yöneticiler tarafından benimsenmesi sonucu da ortaya çıkmış olacaktır. Bununla birlikte katılımcılar için öğrencilerle ilişkilerde tarafsız olmak en fazla görüş belirtilen temadır. Ancak tarafsızlık belirli bir gruba karşı yapılan bir davranış değil etik bir sorumluluktur. Bundan dolayı öğretmen ve yöneticilerin sadece öğrencilere değil, iş ortamında tüm işgörenlere tarafsız davranması gerekmektedir. Bu durum eğitim öğretim faaliyetlerinin düzgün gerçekleşmesini sağlamanın yanı sıra okulun işleyişindeki liyakat süreci için de etkili olacaktır. Bu çalışmada tarafsızlık kavramına ilişkin öğretmen ve yöneticilerin görüşleri nitel bir çalışmayla incelenmiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda araştırmacılar konu ile ilgili ölçek geliştirme çalışması yapabilirler. Bu çalışmada sadece katılımcıların görüşleri ele alındığından, katılımcıların hangi konularda ne kadar tarafsız davranabileceğini ortaya çıkarmak için örnek olayların yer aldığı çalışmalar da yapılabilir.

KAYNAKLAR

- AKBAŞ, K. ve ŞEN, İ. G. (2013). Türkiye’de Kadına Yönelik Pozitif Ayrımcılık: Kavram, Uygulama ve Toplumsal Algılar. *Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, Hukuk Fakültesi Özel Sayısı, 165-189.
- ARGON, T. (2016). Öğretmen Görüşlerine Göre İlkokullarda Yöneticilerin Kayırmacılık Davranışları. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1): 233-250.
- AYDOĞAN, İ. (2009). Favoritism in the Turkish Educational System: Nepotism, Cronyism and Patronage. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 4(1):19–35.
- BARNES, B. D. and LOCK, G. (2013). Student Perceptions of Effective Foreign Language Teachers: A Quantitative Investigation from a Korean University. *Australian Journal of Teacher Education*, 38(2) : 2.
- BAŞARAN, İ. E. (2000). *Örgütsel Davranış*. Ankara: Ekinoks Yayın Evi.
- CHAPUS, R. (2001). *Droit Administratif Général*. Editions Montchrestien
- DEVLET MEMURLARI KANUNU (1965). *Resmi Gazete*: 23.7.1965, Sayı: 12056
- EDDLES-HIRSCH, K. (2015). Phenomenology and Educational Research. *International Journal of Advanced Research*, 3(8),251-260.
- EKİZ, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ERSOY, A. (2016). Fenomenoloji, *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*. A. Saban ve A. Ersoy, (Edt). Ankara: Anı Yayıncılık.
- ERYILMAZ, B. (2008). Etik Kültürü Geliştirmek. *Türk İdare Dergisi*, 459:1-12
- GARNER, B. A. (2004). *Black Law Dictionary*. 8th Edition, USA: Thomson West.
- GÖZLER, K. (2016). *İdare Hukuku II*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- GRAVEL, S. (2018). Typology of: Qualitative Analysis of ERC Teachers. *Religion & Education*, 45(3), 331-350.
- ILALTDINOVA, E. Y., FROLOVA, S. V. and LEBEDEVA, I. V. (2017). Top Qualities of Great Teachers: National and Universal. *In International Conference on Linguistic and Cultural Studies* (ss:44-52), Springer, Cham.
- KANE, J. (1996). Justice, Impartiality, and Equality: Why the Concept of Justice Does not Presume Equality. *Political Theory*, 24(3) : 375-393.
- KAMU GÖREVLİLERİ ETİK KURULU; (2012). *Kamu Görevlileri Etik Rehberi*. <https://birim.ailevecalisma.gov.tr/home/Contents/Etik/KamuGorevlileriEtikRehberi>, Erişim Tarihi: 08.03.2019.
- KAPTAN, A. (1999). *Radio-Televizyon Haberciliği ve Metin Yazma-Röportaj Teknikleri*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, s.2.
- KARTAL, N. ve DEMİRHAN, Y. (2009). Kamu Yönetiminde Tarafsızlık. *Türk İdare Dergisi*, 81(462): 169-176.
- KAZANCI, N. (2010). *İlköğretim Okullarındaki Yöneticilerin Liderlik Stilleri ile Öğretmenlerin Örgütsel Adalet Alguları Arasındaki İlişki Düzeyi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- KESKİN, Z. (2015). *Kamu Hizmetlerinde Eşitlik İlkesi*. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.
- MEB (2015). Eğitim Öğretim Hizmeti Verenler için Mesleki Etik İlkeler Genelgesi: Tarih:24.06.2015, Sayı: 2015/21.
- MERİÇ, E. ve ERDEM, M. (2013). İlköğretim Okullarında Görev Yapan öğretmenlerin Algılarına Göre Okul Yönetiminde Kayırmacılık, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(3): 467-498.

- MILES, M. B. and HUBERMAN, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, London Sage.
- OKÇU, V., ADIGÜZEL, Z. ve GÖK, M. İ. (2018). Ortaokul Öğretmenlerinin Okul Yönetiminde Kayırmacılıkla İlgili Algılarının Öğretmenlerin Motivasyonu Üzerindeki Etkisi (Batman İli Örneği). *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(3):368-385.
- RITTENBERG, L. E., SCHWIEGER, B. J. and JOHNSTONE, K. M. (2008). *Auditing: A Business Risk Approach*, 8th Edition, Thomson South-Western
- SILVERMAN, D. (2014). *Interpreting Qualitative Data*. London: Sage.
- STENBERG, K., KARLSSON, L., PITKANIEMI, H. and MAARANEN, K. (2014). Beginning Student Teachers' Teacher Identities Based on Their Practical Theories. *European Journal of Teacher Education*, 37(2), 204-219.
- ŞAHAN, G. (2018). Evaluation of Professional Ethics Principles by Candidate Teachers. *Journal of Education and Training Studies*, 6(4): 161-170.
- TABANCALI, E. (2018). İlköğretim Okullarında Kayırmacılık. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(2):162-175.
- TÜRK DİL KURUMU. [TDK] (2019). www.tdk.gov.tr adresinden 13.04.2019 tarihinde indirilmiştir.
- TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI. *Kabul Tarihi: 7.11.1982, Kanun No: 2709.*
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- YILMAZ, E.(1996), *Hukuk Sözlüğü*. Ankara: Yetkin Yayınları.